

1800'lü yılların son döneminde yaşayan ve bugüne kadar pek tanınmayan Şiranlı âlim Sâlih Efendi, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof.Dr. Selami Şimşek ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nden Arş.Gör. Ahmet Vural tarafından yapılan ortak çalışmayla kamuoyuna ve bilim âlemine tanıtıldı.

Prof.Dr. Selami Şimşek ve Arş.Gör. Ahmet Vural'un "İlahiyat" yayınevi tarafından basılan "**Şiranlı Sâlih Efendi Hayatı, Şahsiyeti Ve Deh-Çerâğ-I İslâm**" adlı eserinde şöyle denilmektedir:

"Şiranlı Sâlih Efendi, Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı Kozağaç köyünde XIX. asrın sonlarına doğru dünyaya gelmiştir. Babası Derviş Mustafa Efendi ve dedesi Mehmed Efendi'dir. İlk eğitimini babası Derviş Mustafa Efendi'den aldığını tahmin edilmektedir. Sonraki süreçte ise yaşadığı dönemdeki eğitim anlayışı çerçevesinde Şiran'da yahut Trabzon veyahut İstanbul'daki medreselerin birinde tahsil gördüğünü ifade edebiliriz. O, Nakşebendîlik tasavvuf yoluna da mensup olup Hacı Mustafa Şirânî yahut onun halifelerinden birinden el aldığı edilmektedir.

Sâlih Efendi'nin hayatı "emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker" yani "iyiliği emretmek ve kötülükten men etmek" çizgisinde devam etmiştir. *Deh-Çerâğ-ı İslâm* adlı eserinde ifade ettiği üzere Erzurum, Trabzon, Der-Saadet (İstanbul) ve Afyonkarahisar gibi muhtelif şehirlerde ve kasabalarda halkı irşad sadedinde dinî, ahlâkî ve tasavvufî vaaz ve nasihatlerde bulunmuş ve bu durumu kendisine mukaddes bir vazife olarak addetmiştir. 1332/1913 sonrası bir tarihte vefat etmiştir.

Sâlih Efendi'nin elimizde bulunan tek eseri "İslâm'ın On Işığı" anlamına gelen *Deh-Çerâğ-ı İslâm*'dir. Eserini on başlık altında toplayan Sâlih Efendi sırasıyla şu konulara yer vermiştir: Müslüman'ın mahzûniyet (üzüntülü olma) ve mesrûriyet (sevinçli olma) hâli, cömertliğin fazileti, namazın ehemmiyeti ve namazı terk edenlerin ayıplanması/yerilmesi, dünya ve âhiret mutluluğunun reçetesi, şeriat ve tarîkatın izahı ve şeriata bağlılığın önemi, adaletin izahı, mürşid-i kâmilî talep etme, sapık yollar ve fırkaların izahı, hakikat mertebelerinin izahı, gayba imân ve Bakara suresinin ilk beş ayetinin yani "Elif Lâm Mîm" in tefsiri."